

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΚΑΤΖΙΓΚΑ
ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΥΤΕΡΟΥ

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΛΓΙΑΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΗ
ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ
ΆΓΙΟΥ ΑΡΓΥΡΙΟΥ
ΕΠΑΝΟΜΗ 2003

‘Η
’Ακολουθία
τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ
τῶν Θεοφανείων

Α' ἔκδοση 2003

ISBN: 960 - 7666 - 33 - X

© Κατζιγκᾶς Ἀθανάσιος Πρωτοπρεσβύτερος
Τηλ. (23920) 44933
Κεντρική διάθεση
Ιερός Προσκυνηματικός Ναός
ἀγίου Ἀργυρίου – Ἐπανομή 575 00
Τηλ. (23920) 45026

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Είσαγωγικό σημείωμα	9
Πρόλογος	23
Πατριαρχική εὐλογία	29
Συνοδική εὐλογία	31
‘Η Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἅγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων	33
‘Η τελετή καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	81
Παρατηρήσεις	92
‘Η τελετή τοῦ Μεγάλου Ἅγιασμοῦ ἐν τῇ Ἅγιᾳ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.....	96
Θέματα τυπικοῦ	100
Οἱ ἀκολουθίες τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων	112
‘Η προέλευση τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μεγάλου Ἅγιασμοῦ	126
‘Ο συγγραφέας τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μεγάλου Ἅγιασμοῦ.....	132
‘Η θεολογική σημασία καὶ ἡ θέση τοῦ ὑδατος στήν Ὁρθόδοξη λατρεία	136
‘Απαντήσεις σέ λειτουργικές ἀπορίες	139
Τό ἔθιμο τοῦ “Θρόνου” τῶν Θεοφανείων στήν Ἐπανομή	205
Μουσικόν Παράρτημα	213
Πηγές - Βοηθήματα	231

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Ἴνα καὶ διὰ στοιχείων καὶ διὰ ἀγγέλων καὶ διὰ ἀνθρώπων καὶ διὰ δρωμένων καὶ διὰ ἀοράτων δοξάζηται σου τὸ πανάγιον ὄνομα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι».

‘Ο ἀνωτέρω ἐπίλογος τῆς καθαγιαστικῆς εὐχῆς τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων συνοψίζει τὴν βαθύτερη ἔννοια τόσο τῆς ἐν λόγῳ ἀκολουθίας, ὃσο καὶ σύνολης τῆς ὁρθοδόξου λειτουργικῆς παραδόσεως. Στὴ Θείᾳ Λατρείᾳ ὑμνεῖται καὶ δοξάζεται ὁ ἐν Τριάδι Θεὸς ὅχι μόνον διὰ τῶν πνευματικῶν Του δημιουργημάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἀγιασμοῦ τῶν ἀψύχων στοιχείων τῆς κτίσεως. Τὸ ὁρθόδοξο λατρευτικὸ δίωμα ἐμφορεῖται ἀπὸ τὴ διαρκὴ ἀγιαστικὴ παρουσία τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἡ ὅποια μεταμορφώνει τὸ κτιστὸ καὶ τὸ ἀνάγει πρὸς τὸ ἄκτιστο, διαδηλώνοντας τοιουτορόπως τὴν ἀλήθεια τῆς Θείας Εὐχαριστίας: «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέροντες». Ή ἔօρτὴ τῶν Θεοφανείων διασώζει

δύο κεντρικοὺς ἄξονες τῆς χριστιανικῆς πίστεως: τὴν ἀλήθεια τῆς εἰσόδου τοῦ Θεοῦ στὴν Ἰστορία, γεγονὸς ποὺ παραπέμπει στὴν ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον αἰώνες συνύπαρξη Χριστουγέννων καὶ Θεοφανίων κατὰ τὴν δη Ιανουαρίου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγιαστικὴ ἐπενέργεια τῆς εἰσόδου αὐτῆς ἐπὶ τῆς κτίσεως. Στὴν προμνημονευθεῖσα καθαγιαστικὴ εὐχὴ τοῦ ὅδατος, ὁ «τρόμος» τοῦ ἀγίου Ιωάννου τοῦ Προδρόμου, ὁ προερχόμενος ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι βλέπει «Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς σύγκατάβασιν», συμπλέκεται μὲ τὸ «φόβο» τῆς κτίσεως ἐκπροσωπουμένης ἀπὸ τὰ ὅδατα τοῦ Ιορδάνη, ὅταν μέσα σ' αὐτὰ «εἰσῆλθε σωματικῶς τὸ πῦρ τῆς θεότητος». Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο εἶναι καθαγιαστική, τὸ δὲ Πανάγιον Πνεῦμα συνεχίζει μέσα στὴν Ἰστορία τὸ καθαγιαστικὸ ἔργο ποὺ ἀρχισε μὲ τὴ Βάπτιση τοῦ Κυρίου «Σὺ καὶ τὰ Ιορδάνεια ὁρίθρα ἡγίασας, οὐρανόθεν καταπέμψας τὸ πανάγιόν Σου Πνεῦμα».

Εἶναι ἐμφανὲς ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ὅτι, ὁ Ἰστορικὸς καὶ θεολογικὸς ὑπομνηματισμὸς τοῦ γεγονότος τῶν Θεοφανείων, τὸ ὅποιο ἀποτυπώνεται μέσα ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ, εἶναι ἔργο ἐπίπονο καὶ εὐαίσθητο. Γι' αὐτὸ

θεωροῦμε ὅτι ἡ ἀνάληψη ἐνὸς τέτοιου
ἔργου ἀπὸ τὸν πρωτοπρεσβύτερον Ἀθα-
νάσιο Κατζιγκᾶ ὑπαγορεύει, ἐκ προοι-
μίου, τὴν ἀπονομὴν ἐπαίνου στὸ συγγρα-
φέα. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ὁ π.
Ἀθανάσιος παρέχει τοὺς ἀγλαοὺς καρ-
ποὺς τῶν κόπων του στὸν ἐκδοτικὸν χῶρον
τοῦ λειτουργικοῦ βιβλίου. "Ἄλλωστε, ἡ
παροῦσα «Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου
Ἀγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων» δὲν εἶναι
ἀπλῶς ἔκδοση ἐνὸς λειτουργικοῦ βιβλί-
ου, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἓνα, ἐπὶ τοῦ θέματος,
δοκίμιο.

Στὴν ὁρθόδοξη ἑλλαδικὴ Ἐκκλησίᾳ
ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη λειτουργικῆς
κατηχήσεως τῶν πιστῶν, ἡ ὅποια προϋ-
ποθέτει τὸν ἀνάλογο καταρτισμὸν τῶν
Ποιμένων. Τὰ λειτουργικά μας βιβλία
περιέχουν μεγάλο καὶ συμπεπυκνωμένο
ὅγκο περιεχομένου, καθιστάμενα τοιου-
τορόπως δύσχρηστα γιὰ διδασκαλία.
Ἡ ἀπομόνωση ἀπὸ τὸ Μηναῖο τοῦ
Ιανουαρίου τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μεγά-
λου Ἀγιασμοῦ, προστιθεμένων ἴστο-
ρικῶν, θεολογικῶν καὶ τελετουργικῶν
σχολίων, συνιστᾶ προϋπόθεση γιὰ τὴν
πραγματοποίηση μιᾶς λειτουργικῆς
κατηχήσεως. Ὁ σαφὴς λόγος, ἡ εὐμέθο-
δη δόμηση τῆς ὑλῆς καὶ, κυρίως, ἡ διὰ

τῆς γραφίδος ἀποτύπωση τῆς ἐμπειρίας τοῦ Ποιμένος ἀποτελοῦν συστατικὰ στοιχεῖα τῆς ἀξίας τοῦ βιβλίου.

Ἄδιαμφισθήτητη εἶναι ἡ χρησιμότητα τῆς παρούσης ἐκδόσεως ἀλλὰ καὶ ἡ μελλοντικὴ συμβολή της στὴν ἐνεργότερη συμμετοχὴν τῶν πιστῶν στὸ Μεγάλο Αγιασμὸν τῶν Θεοφανείων καθὼς καὶ στὸν ἐκ τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς καθαγιασμό τους. “Οσες φορές ὁ πιστὸς λαός μας κατηχεῖται μὲ παρόμοιες ἐκδοτικὲς προσπάθειες, ἐπιτελεῖται ἔργο σωτηρίας, ἐφ’ ὅσον διὰ τῆς Θείας Λατρείας παρέχονται «τὰ πρόσω σωτηρίαν αἰτήματα», ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγιάζουσα Θεία Χάρις.

”Ας ἐκφρασθεῖ, τέλος, μία ἀκόμα παράμετρος τῆς παρούσης ἐκδόσεως: ὅτι προέρχεται ἀπὸ ιερατικὴν κάλαμο. Τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας θὰ πρέπει νὰ ἀγάλλεται ὅταν ὑποδέχεται συγγραφικὰ ἔργα τῶν Ποιμένων του· καὶ τοῦτο διότι τότε ἀκριβῶς ὁ πιστὸς λαὸς συνειδητοποιεῖ τὸ διττὸ χαρακτήρα τῆς ιερατικῆς διακονίας: τὴν ιερουργία καὶ τὴ διαδαχή. Πικρὴ ἡ ἀλήθεια ὅτι ἡ τελευταία παράμετρος (ἡ διδαχὴ) εἶναι μᾶλλον ἐλλειμματικὴ στὴ σύγχρονη ἐκκλησιαστικὴ μας πραγματικότητα, τουλάχιστον στὴν οὐσιαστική της διάσταση. Γι’ αὐτὸ

θεωροῦμε ὅτι τὸ πόνημα τοῦ π. Ἀθανασίου εἶναι ὑπόδειγμα καί, ταυτοχρόνως, παρηγορία. Τὸ συνοδεύοντος μὲ τὶς θεομότερες εὐχές μας γιὰ συνέχιση καὶ σὲ ἄλλες ἀκολουθίες τῆς Λατρείας μας.

Γεώργιος Ν. Φίλιας
Ἐπίκουρος Καθηγητὴς
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

